

2

2

3

San Telmo
Museoa

SAN TELMO Museoa

Benetan positiboa da **San Telmo Museoa**ren 2023ko irakurketa. Bisitari kopuru handia izan zuen urte osoan zehar, eta oso nabarmena izan zen erakusketek izan zuten arrakasta, udakoek batez ere, bi erakusketa hauekin: ***Clima ideal***, ***Udako kartelak*** eta ***Margotzeko bidaiatu. Sorolla Donostian***. 50.000 bisita inguru izan zuen bakoitzak.

Gainera, arte historikoaren aretoaren birmoldaketarekin, berriro egin zen erakusketa iraunkorraren zati bat. Museoak jarraitu du genero-ikuspegia eta garaikidetasuna txertatzen, bai erakusketa iraunkorrean, bai museoaren lan-ildo guztietan, Erronkak atalean batez ere. Atal hau, bestalde, indarberriro egin zen, berariazko identifikazio bat sortuta.

Askotariko gaiak jorratu ziren 2023an, eta museoak denetarik publikoentzako jarduerak eskaintzen jarraitu zuen, dagoeneko oso finkatuta dauden ildoekin, hala nola +55 kultura-gidarien bisitekin –beste bi pertsona sartu dira lantaldean–, familia-tailerrekin eta Musikagileak zikloko kontzertuekin, baita artista-liburuaren inguruko topaketekin eta argazki-liburuaren programazioarekin eta zabalkundearekin ere, **Gabriela Cendoyaren bildumari esker**.

Sorkuntza garaikideak ere izan zuen bere lekua 2023an, batez ere erakusketen eta **Museo Bikoitza** eta **Artea abian** programen bitartez; **Hinrich Sachsek** eta **Mikel Otxotekok** hartu zuten parte programa horietan, eta dagoeneko ondorengo parte-hartzaileei pasa zieten lekukoa.

Clima ideal. Udako kartelak erakusketa

Ortiz Etxepare

Bizkaia osatu behar izan zuten Antonio Ortiz Etxepare, eta interesatuta zuten berri izan zen bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen. Etxepare Etxepare Aldearen auzoan jaio zen, 1884an, eta, beraz, bizkaitar izan zen. Etxepare, ordea, ez zen bizkaitar, eta horren ondorioz, bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen berri izan zen. Etxepare, ordea, ez zen bizkaitar, eta horren ondorioz, bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen berri izan zen.

Bizkaia osatu behar izan zuten Antonio Ortiz Etxepare, eta interesatuta zuten berri izan zen bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen. Etxepare Etxepare Aldearen auzoan jaio zen, 1884an, eta, beraz, bizkaitar izan zen. Etxepare, ordea, ez zen bizkaitar, eta horren ondorioz, bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen berri izan zen.

Bizkaia osatu behar izan zuten Antonio Ortiz Etxepare, eta interesatuta zuten berri izan zen bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen. Etxepare Etxepare Aldearen auzoan jaio zen, 1884an, eta, beraz, bizkaitar izan zen. Etxepare, ordea, ez zen bizkaitar, eta horren ondorioz, bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen berri izan zen.

Bizkaia osatu behar izan zuten Antonio Ortiz Etxepare, eta interesatuta zuten berri izan zen bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen. Etxepare Etxepare Aldearen auzoan jaio zen, 1884an, eta, beraz, bizkaitar izan zen. Etxepare, ordea, ez zen bizkaitar, eta horren ondorioz, bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen berri izan zen.

Bizkaia osatu behar izan zuten Antonio Ortiz Etxepare, eta interesatuta zuten berri izan zen bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen. Etxepare Etxepare Aldearen auzoan jaio zen, 1884an, eta, beraz, bizkaitar izan zen. Etxepare, ordea, ez zen bizkaitar, eta horren ondorioz, bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen berri izan zen.

Bizkaia osatu behar izan zuten Antonio Ortiz Etxepare, eta interesatuta zuten berri izan zen bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen. Etxepare Etxepare Aldearen auzoan jaio zen, 1884an, eta, beraz, bizkaitar izan zen. Etxepare, ordea, ez zen bizkaitar, eta horren ondorioz, bere herrialdeko kulturaren eta bere giza inguruen berri izan zen.

Arte historikoaren aretoaren birmoldaketa

Ondarea: bildumak eta dokumentazioa

Euskal kulturarekin eta gizartearekin lotura duten 255 objektu eta artelan eskuratu ziren 2023an, erosketa edo dohaintza bidez.

Tartean daude **Mari Paz Jiménez**en 44 margolan eta, besteak beste, **Estibalitz Álvarez**, **Juan Pérez Agirregoikoa**, **Esther Ferrer**, **June Crespo**, **Jesus Mari Lazkano**, **Miren Arenzana**, **Nestor Basterretxea**, **Jorde Oteiza** eta **Andrés Nagel** artisten lanak.

Urtean zehar, bildumako 24 pieza irten ziren museotik mailegu gisa, hainbat erakundek antolatutako aldi baterako 16 erakusketetara. San Telmo Museoa ekoiztutako edo museoan egindako aldi baterako erakusketetan parte hartu zuten piezak gehitu behar zaizkie aurrez aipatutakoei. 80 akuarela, marrazki eta argazki jarri ziren ikusgai **Amable Arias banbalinetan** erakusketan; eta 63 pieza -batez ere kartelak, zirriborroak eta liburuxkak- **Clima ideal. Udako kartelak** izenburuko erakusketan; **90 berriak** erakusketan, berriz, hainbat egileren 17 lan ikusi ahal izan genituen, eta hiru margolan, **Margotzeko bidaiatu. Sorolla Donostian** erakusketan.

Gordailuan, bestalde, ohiko lanez gain -hau da, erregistro-lanak egin, eskuratutako bildumak egokitu, bildumei argazkiak egin, aurrez aurreko kontsultak erantzun eta mailegu bidez lagatako

bildumak edo museoko erakusketa iraunkorrerako lagatakoak mugitu-, **Koch Arruti** Funtsaren 2.350 diapositiba eta **Antton Elizegi** Funtsaren 5.890 argazki erregistratu ziren.

Bestetik, EMSIME sistemaren webgune publikoko museoaren bildumen katalogoan handitu egin zen herritarrentzako ikusgai dauden erregistroen kopurua; 11.116 daude ikusgai orain.

Kanpo-kontsultako zerbitzuari dagokionez, dokumentazioa sortu zuten 90 kontsultari baino gehiagori erantzun zitzaion, eta irudiak erreproduzitzeko 50 eskabideri baino gehiagori. Museoaren beraren funtsak jasotzen zituzten eta **San Telmon** bertan egin ziren erakusketen behar dokumentalei erantzuterako orduan, bereziki zorrotzak izan ziren dokumentazioko barne-kontsulta eta -zerbitzua; horixe izan zen **Amable Arias banbalinetan, 90 berriak** eta **Margotzeko bidaiatu. Sorolla Donostian** erakusketen kasua. Eta, batez ere, erakusketa iraunkorraren eta **Clima ideal. Udako kartelak** erakusketaren behar dokumentalei eta arte historikoaren aretoen aldaketa kudeatzeko beharrei erantzuterako orduan; erakusketa horretan, **San Telmo Museoa** beraren 90 pieza zeuden, bildumako piezen eta liburutegiaren material dokumentalaren artean, eta beste erakunde eta partikular batzuei maileguan eskatutako 200 pieza baino gehiago.

Mari Paz Jiménez margolanak eskuratzea

Asier Pérez eskuratzea © Oskar Moreno

Ondarea: kontserbazioa eta zaharberritzea

Kontserbazioari dagokionez, museoan bertan zein Gordailuan egiten diren prebentziozko ohiko kontserbazio-lanez gain, ondorengo proiektuak burutu ziren 2023an:

Alde batetik, Ondare atalak hartu zuen bere gain **Clima Ideal** kartelen udako erakusketa kudeatzeko ardura; horretarako, kontserbaziorako eta zaharberritzerako sailak kudeatu zuen 270 kartel eta liburuxkak Gordailuan kontzentratzearekin, eta haien prebentziozko kontserbazioarekin, zaharberritzearekin eta markotan ipintzearekin zerikusia zuen gutzia.

Bestalde, erakusketa iraunkorraren arte historikoaren aretoa eraberritzeko egitasmoan, sail hori arduratu zen piezak behin-behinekoz **San Telmo Museoa** barruko beste espazio klimatizatu batera eramatea kudeatzeaz, baita piezak enbalatzeaz eta lekualdatzeaz ere, Gordailuaren biltegietan zeuden beste batzuek trukatzeko, eta gaur egun ikusgai dauden 101 piezen kontserbazio-baldintza egokiak ezartzeaz.

Ildo horretan, nabarmentzekoa da berezia izan zela **Ortiz Echagueren Fiesta de la Cofradía de Atzara** margolanaren Gordailutik San Telmorako lekualdaketa; 268 x 436 x 7 cm-ko pieza da, eta **San Telmoko** edozein bao baino handiagoa izanik, beharrezkoa izan zen operatibo berezi bat antolatzea. Desmuntatu eta biribilkatu egin behar izan zen mihisea espazio berrira eramateko, eta berriro muntatu eta, *in situ*, berriro markoa ipini.

Aldi berean, eta **Ignacio Zuloagaren** bi obra handi Alemaniako **Mythos Spanien** erakusketarako laga zirenez, Gipuzkoako Foru Aldundiak lagatako **Elcano** obra jarri zen aldi baterako, eta kontserbaziorako eta zaharberritzerako saila arduratu zen hiru margolan handi horien enbalatze-, lekualdaketa- eta muntaketa-lanak gainbegiratzeaz.

Halaber, **Ibon Aranbarriren Itzal Marra** lana Reina Sofia Museora eramateko eta muntatzeko lanak gainbegiratzeaz eta prozesu horretan laguntzeaz ere arduratu zen saila.

Zaharberritzea

Kontserbazio eta segurtasun arrazoiak tarteko, **Cristina Brunetti** Mandasko Dukeren margolana Cristina Enea Fundazioaren Interpretazio Zentrotik Udal Liburutegira eraman zen, Mandasko Dukearen aretora, hain zuzen ere.

Zaharberritze-lanei dagokienez, **Clima Ideal** erakusketako eta Arte Historikoaren Aretoko obrak prest jartzeaz eta zaharberritzeaz gain, behin betikoz eraman zen Gordailura **Pablo Urangaren El entierro de Elgeta/Elgetako ehorzketa** margolana, Euskal Herriko Unibertsitateak zaharberritu duena, erakunde bien artean sinatutako lankidetzeta-hitzarmenari esker.

Eraberritu egin zen gaur egungo Udal Liburutegian dagoen igogailua, 1927koa, **Jose Pagaldayren** lana; zoru berria jarri behar izan zitzaion, lehengoa berreskuratu ezineko baldintzetan baitzegoen.

XIX. mendeko kalesa bat, **Henri Achille Zo** artistaren **Bravo Toro** margolana -Kordobako zezenketa museora eraman zen- eta P-000747 erretratu militarra ere eraberritu ziren, besteak beste.

Margotzeko bidaiatu. Sorolla Donostian erakusketa

Aldi baterako erakusketak

Dagoeneko abian zeuden hainbat erakusketekin hasi zen urtea; horrela, urtarril amaierara arte bisitatu ahal izan ziren **Indésirables**, **Bonbardaketatik esparrura**, **Erbesteratzearen ibilbideak**; **Women are beautiful**; eta **Alef**. **Amable Arias banbalinetan** izan zen 2023an inauguratu zen lehenengo erakusketa; Laborategian aurkeztu zen, **Maru Rizok** museoari dohaintzan emandako Antzoki Zaharra saileko akuarelen aukeraketa batekin. 10.000 lagun inguruk bisitatu zuen erakusketa eta, horrela, espazio horretan orain arte bisitari gehien jaso dutenetako bat izan da.

Alef erakusketa © Gorka Estrada

90 berriak erakusketa, berriz, martxo hasieran inauguratu zen, eta 80ko hamarraldiaren amaieran, 90eko hamarraldian eta milurteko berriaren hasieran lan egin zuten hainbat kolektibo artistikotara hurbildu gintuen. Kultura-ekosistema hura babesten eta transmititzen lagundu zuen erakusketak, 146 sortzaile eta kolektiboren parte-hartzearekin.

Euskal dantzetako jantziak izan ziren protagonista **Dantzaz ele** erakusketan; kolorez bete zuen Museoko klaustroa Aste Santuko oporraldian, Ipar Euskal Herriko lau festa ezagunetako tradizioak berreskuratuz.

Udan aurkeztutako hiru erakusketek izan zuten arrakasta nabarmena, bisitarien kopuruari dagokionez. **Joaquín Sorolla** hil zeneko mendeurrena gogoratzeko ekintzen barruan, **Margotzeko bidaiatu**. **Sorolla Donostian** erakusketa iritsi zen Museora; *argiaren pintoreak* udan Donostian egiten zituen egonaldietan egindako obrak ezagutu ahal izan ziren. 50.000 bisita inguru jaso zuen erakusketak.

Bizikletak. 150 urte izan zen beste erakusketa nabarmen bat. Frantziako Tourra Euskaditik abiatzen zela eta, museora ez-ohiko publikoa joan zedin lagundu zuen erakusketa horrek. Hilabete eta erdian, 25.000 bisita inguru izan zuen.

Baina, zalantzarik gabe, **Clima ideal. Udako kartelak** izan zen 2023ko erakusketa arrakastatsuena, 50.000 bisita baino gehiagorekin eta balorazio oso onekin. Ilustrazioaren eskutik, Donostia, Gipuzkoa eta udako ekitaldi ugari ezagutzera emateko zegoen gaitasun grafikoa aztertzen zuen erakusketak.

Museo Bikoitza programak, bestalde, **Iratxe Jaio** eta **Klaas van Gorkum** bikote artistikoaren **Paperezko inperio baten atlasa** instalazioa, eta **Hinrich Sachs** artistaren **Ez du pausorik debalde ematen** lana ekarri zizkigun. Erakusketa iraunkorrean aurkezten da azken hori, 2024ra arte.

Laborategira eraman zuen **Mikel Otxotekok** ere bere proposamena, **Hemen dragoiak daude**. Artista horrek **Artea abian** programaren 2023ko edizioan parte hartu zuen. Kutxa Fundazioarekin lankidetzan garatzen den egitasmoaren laugarren edizioa izan zen dagoeneko.

Urtea amaitzeko, **Garuna(k)** esposizioa inauguratu zen. Gorputzeko organo liluragarri horri buruzko artista garaikideen artelanak eta proiektu zientifikoak batu zituen erakusketak, eta 2024ko apirilera arte dago ikusgai.

90 berriak erakusketa © Oskar Moreno

Bizikletak. 150 años erakusketa

Clima ideal. Udako kartelak erakusketa

Hemen dragoiak daude erakusketa

Dantzaz ele erakusketa © Iker Azurmendi

Jarduerak

Artistekin, komisarioekin eta ikertzaileekin egindako topaketek aldi baterako erakusketen dimentsioa zabaldu zuten, begiradak ikuspegi ezberdinetatik osatuz. Erakusketen egitarauaren aniztasun tematikoa zela eta, gai artistikoak **-90 berriak, Banbalinen artean, Clima ideal-** eta gai historiko edo sozialak **- Indésirables, Dantzaz Ele-** konbinatu ziren.

Ondarearen inguruko jarduerak izan ziren museoaren bildumak ezagutzera emateko programazioaren oinarrietako bat, bai eta ondarea sakonago ezagutzera bideratutako diziplinak ere. Urtero bezala, Aranzadi Zientzia Elkartearen Arkeologia eta Etnografia Jardunaldietan kolaboratu zuen museoak, eta sentsibilizazio-kanpainetan ere hartu zuen parte, ohi bezala, hala nola *Ondarearen Europako Jardunaldietan* eta *Errota Egunean*. Izan zuen oihartzunagatik, guztion ondarea den Euskararekin lotuta azkenaldian egin diren aurkikuntza garrantzitsuenetako batek izan zuen zabalkundea nabarmendu behar dugu: **Irulegiko eskua**. Xumeagoak, baina garrantzitsuak ere izan ziren merkataritza tradizionalaren, euskarazko musika-sorkuntzaren eta emakumeek industrian izan duten migrazio historikoaren inguruan egin ziren jarduerak.

Sorkuntza garaikidea eta, garaikidetasunetik, ondarearen berrirakurketa sortzailea bultzatzeko proiektuak dagoeneko finkatuta dauden lan-ildoak dira, eta aurrez aipatutako sentsibilizazio- eta zabalkunde-lanaren osagarri izan ziren. Programa horietako batzuek, kontzeptuari eta formatuari dagokionez diziplina ezberdinen artean zebiltzan diskurtso berriak planteatu zituzten; begirada berri harrigarriak eta gizarteko askotariko sentsibilitate eta interesetara hurbiltzeko aukera eman zuten formatuak.

Nabarmentzekoak dira, besteak beste, Bitamine Faktoriarekin lankidetzan antolatutako **Hau. Euskal Herriko objektu tradizionalen diseinu-lehiaketan** proposatutako sehaska tradizionalaren berrinterpretazioa, eta **Remigio Mendibururen** Txalaparta piezaren berrirakurketa musikala, **Musikagileak Musika Garaikidearen Zirkuituaren** 2023ko edizioaren barruan proposatutakoa. Interesgarria izan zen **Egiletza, gorputza eta generoa sorkuntza artistikoan** gaiari buruzko zikloa ere,

Musikagileak

Zinemaldia

HAU Euskal Herriko objektu tradizionalen diseinu-lehiaketa

Euskal Herriko Unibertsitateko ikerkuntzako lantalde batekin lankidetzan antolatutakoa, eta hainbat arte-diziplina jorratu zituen, irakurketak eta konexioak sortuz.

Museoak ikaskuntza ez formalerako eta kultura-aisialdirako baliabide gisa dituen aukerak esploratzen jarraitu zuen. Adibidez, familian eta modu ludiko eta intuitibo batean sormena lantzeko hainbat proposamen. Harrera bikaina izan zuten. Hor dugu **San Telmo Gaua** ekimena ere, museora ez-ohiko testuinguru batean hurbiltzeko aukera eman zuena, eta hiriko kultura-eskaintzaren barruko jardura erakargarria suertatu zena.

Museoak bere ingurunean duen errotzeari dagokionez, hiriko jaialdiekin lotura izaten jarraitu zuen **-Musika Hamabostaldia, Jazzaldia, Zinemaldia...** eta, 2023an, baita **dFeria** eta **Fantasiako eta Beldurrezko Zinemaren Astearekin** ere-, eta beste erakunde batzuekin lankidetzan jardun zuen, hala nola **Donostiako Udalaren Musika eta Dantza Eskolarekin** eta **Francisco Escudero Kontserbatorioarekin**.

Ez ziren falta izan behar bereziak dituzten kolektiboek zuzendutako ekimenak ere; hain ezagunak ez diren arren, funtsezkoak izan ziren **San Telmok** herritarren zerbitzura duen eginkizun sozialean. Museoko sail ezberdinak arduratzen dira eginkizun horretaz.

Musika Hamabostaldia

Jazzaldia

ERRONKAK DESAFÍOS

Erronkak

2023an indartu egin zen **Erronkak** lan-ildoan, museoaren jardueren artean identifikatzeko irudi bat sortuta, erakusketa iraunkorrera ere hedatu zena. Beste erakunde batzuekiko lankidetzaren ere ezagutarazi nahi izan zen; euskal gizarteari interesatzen zaizkion gaien buruzko kalitatezko programak prestatu zituen museoak erakunde horiek.

Ohikoa den bezala, museoaren **Erronkak** programaren programazio-ildoan, gai garrantzitsuei buruzko eztabaidak egin ziren, hala nola klima-larritasunaren gaia landu zen Donostiako Udalarekin eta Cristina Enea Fundazioarekin lankidetzaren antolatutako **Agora K2050** zikloaren barruan, baita giza eskubideen inguruko alderdiak, emakumeak Afganistanen eta adierazpen-askatasuna ere, Euskal Herriko Unibertsitatearekin egindako Giza Eskubideei buruzko Ikastaroaren barruan.

Globernance institutuarekin lankidetzaren antolatutako ohi den **European Dialogues** zikloaren barruan, Ukrainako gerraren gaiari heldu zitzaion, ikuspegi militar eta geopolitikotik. Feminismoari dagokionez, eta Deustuko Unibertsitatearekin lankidetzaren, hainbat arlotan sortu ziren feminismoaren aurkako erresistentziak aztertu ziren urtean zehar egindako zenbait saiotan.

Jakiunderekin batera antolatutako zikloan, immigrazioari, kultura-aniztasunari eta hezkuntzari buruzko gaiak eztabaidatu ziren, eta antropologia,

Erronkak

psikoanalisi eta literatura bezalako gai ezberdinek eta erakusketekin lotutako jarduerak osatu zuten interes handikoa suertatu zen programa. 2023an, gainera, jarraitutasuna eman zitzaion aurreko urtean, DIPC zentroarekin batera, hasitako neuroteknologiei eta horiek medikuntzan izan ditzaketen aplikazioei buruzko zikloari; eztabaidamahi batekin eman zitzaion amaiera, gaia diziplina ezberdinetatik aztertuz.

Azkenik, **Erronkak** programaren barruan, eta urrian migrazioei buruz egin zen zikloarekin batera, **Gari Garaialde** argazkilariaren **Eta bidean... Irun** erakusketa egin zen, espazio gastro-kulturaletik gertu.

Hezkuntza

Hezkuntzaren arloan, irakasleei, aisialdi-taldeei, talde sozialei, turistei eta beste kolektibo batzuei zuzendutako bisita gidatuak egin ziren.

2023an, 9.357 lagunek hartu zuen parte museoan egin ziren bisita gidatuetakoren batean, 2022an baino gutxiagok.

Askotariko bisitariak izan zituen museoak, baina ikasle-taldeak izan ziren Museora etorritakoen gehienak. Neurri txikiagoan bada ere, talde sozialak edo gizarteratze-ekimenetako kolektiboak, turismo-enpresak, erakundeak eta haien kabuz etorritako taldeak ere izan ziren.

Urtean zehar, hiru kanpaina egin ziren hezkuntza-buletinaren bitartez, urtarrilean, maiatzean eta urrian, hain zuzen ere, hezkuntza-eskaintza, aldi baterako erakusketak, jarduerak eta gazteentzako eskaintza ezagutzera emateko helburuz.

Indésirables eta **90 Berriak** erakusketen kasuan, hitzaldiak eskaini ziren, eta modu aktiboan hartu zuten parte ikasleek. Erakusketa iraunkorrean ere eskaini ziren era horretako bisitak, **Zatoz Zugana**. **Bisita solasaldia** ibilbidean.

Udan, lehen hezkuntzako ikasleak egon ziren **Clima Ideal** erakusketan, aisialdi-taldeekin.

Koloreen Artistek gozatu egin zuten erakusketaz. Halaber, erakusketa hori izan zen Antigo Luberri ikastetxeko batxilergoko ikasleen proiektuaren gai nagusia.

Eskolako bisita gidatuak

Azpimarratzekoa da ikasleek (unibertsitateko eta eskola espezializatuetakoko ikasleek) **ALEF** Laborategira eta **Lola Garrido** bildumako **Women are beautiful** erakusketara egin zuten bisita ere. 126 lagun joan ziren guztira.

Aurreko urteetan bezala, ikasturte honetan ere hezkuntza-proposamenaren 10 ibilbide nabarmendu ziren, irakasleei hautaketa-lana errazteko. Hezkuntza-programa horiek euskal gizartearen garapena eta historia hurbiltzen dute, bi ikerkuntza-arloren eskutik: artea eta historia.

Museoaren hezkuntza sailak, gainera, Talde Sozialak egindako lana nabarmendu zuen, bisita gidatuko eta prestakuntzako espazioak eskainiz (SOS Arrazakeria).

San Telmo Museoaren liburutegia eta Dokumentazio-zentroa

2023an nabarmen gehitu zen **San Telmo Museoaren** liburutegia erabiltzeko interesa azaldu zuen pertsona kopurua. Funts bibliografikoak kontsultatzeko zein argazki-liburuen bildumaz gozatzeko, % 35 erabiltzaile gehiago izan zuen zentroak. 3.000 lagunek baino gehiagok bisitatu zuten; aurreko urtean, berriz, 2.055 lagunek.

In situ kontsultez gain, partikularrei zuzendutako zein liburutegien arteko mailegu-zerbitzua ditu liburutegiak. Maileguei dagokienez ere, aurreko urtean baino zifra hobekak lortu ziren kasu bietan.

Argazki-liburuen Euskadiko erreferentziatzko zentroa den aldetik -publikoa eta doakoa-, **Gabriela Cendoyaren** bilduma jendarteaz ezagutzera emateko helburuarekin jarraitu zuen. 3.200 ale inguru ditu dagoeneko, eta katalogatuta egoteari esker, Euskadiko Irakurketa Publikoaren sareko katalogoan eman ahal izan ziren ezagutzera. Helburu horrekin, argazkilariek haien lanak erakusteko erabiltzen duten formatu horren inguruko programazio egonkor bati eutsi zitzaion, eta artistak gonbidatu genituen, haien argazki-liburuak erakustera etor zitezen eta haien proiektuaren jatorriari, zalantzei, diseinuaren inguruko erabakiei, enkoadernatzeari eta argazkiak orrian jartzeari buruz hitz egin ziezaguten. Honako artista hauek izan genituen liburutegian: **Daniel Blaufuks, Camilla de Maffei, Vicente Paredes, Mariela Sancari, David Salcedo, Maritzel Ahicart, Eneka Fernández, Ainhoa Resano, Julieta Averbuj** eta **Joan Fontcuberta**.

Aurreko urteetako zifrekin alderatuta, nabarmen handitu zen argazki-liburuekiko interesarekin etorri zen pertsona kopurua. Bildumara egin ziren bisita indibidualez gain, aurten Museoko argazki-liburuak ezagutzera etorri ziren Mondragon Unibertsitateko Ikus-entzunezko Komunikazioko fakultateko ikasleak, eta berariaz Museoko bildumaz gozatzera ere etorri ziren, Bartzelonako El observatori ikastegitik, Diseinuko Kunsthal (Bilbo) Black Kamera (Bilbo) eskoletatik ere, besteak beste. Orduz berezian ireki zitzairen guztiei liburutegia, haien eskoletarako agertoki modura erabil zezaten, lan horiez inguratuta.

Halaber, liburutegia izan zen elkartzeko gunea Donostiako PhotoBook Klubaren 2023ko hainbat saiotan; sarri bisitatzen dute museoaren bilduma klubeko kideek.

Argazki-liburuen bildumaren zati batek bidaiatzeko aukera ere izan zuen, hainbatek eskatu baitzuten maileguan, hala nola Azkoitiko Dinamo Sormen Guneak; tailer batzuetan ikasleek zuzenean erabiltzeko ere eskatu zizkiguten ale batzuk.

Bestalde, liburutegiak koordinatu zituen **Artista Liburuei buruzko VIII. Topaketak**; hirugarren urtez jarraian egin ziren elizan; arrakasta izan zuten publikoari dagokionez, eta pozik azaldu ziren antolatzaileak zein erakusketariak. 1.000 bisitari inguru etorri ziren erakusketa ikustera eta programatutako jardueraren batean parte hartzera. 2023ko edizioan, **Ricardo Ugarte** eskultorea eta **Julia Otxoa** idazlea izan ziren artista gonbidatuak; biek sortu zituzten artista-liburuak, espresuki museoan erakusteko.

Bestalde, dokumentazio-zentroak museoaren bildumei eta erakusketei bibliografiari eta dokumentazioari dagokionez laguntzeko eginkizunarekin jarraitu zuen. Adibidez, liburutegian gordetzen diren hamar bat liburuxka erabili ziren **Clima ideal** erakusketan, eta beste hainbat **Margotzeko bidaiatu. Sorolla Donostian** erakusketan. Beste lan-ildoetako bat

izan zen batez ere Donostiako arte-galerietako (Echeberría eta Dieciseis galeriak) eta artisten edo artearen munduan inplikaturako pertsonen (Maya Aguiriano, Mari Paz Jiménez) dokumentazioa biltzea. Kasu horietan guztietan, dohaintza modura iritsi ziren agiriak Museora, eta denak katalogatu ziren, ikertzaileen eskura jartzeko.

Museoan egindako erakusketa guztiek izan zuten zegokien gida bibliografikoa liburutegian, gaian sakondu nahi zutenen eskura.

Hiriko ehun urtetik gorako saltokietan bideoak grabatzeko orain dela 10 urte hasitako proiektua ere eman zen ezagutzera. **Historiadun komertzioak** jardueraren harira, editatutako hamarren bat bideo jarri ziren museoaren Youtubeko kanalean; bideo horietan, hirian merkataritzak eta kontsumoak izan duten bilakaera ere islatzen da.

Artista-liburuari buruzko topaketa

Argitalpenak

Papereko bost argitalpen egin zituen museoak 2023an, guztiak ere aldi baterako erakusketekin edo museoaren bildumekin lotutakoak. **Amable Arias banbalinetan**; **Alef**, **Kimia Kamvarirena** eta **Hemen dragoiak daude**, **Mikel Otxotekorena** -biak ere **Artea abian** programaren barruan-, **Clima ideal** eta **90 berriak**. Halaber, **Sorollaren** katalogoari eranskin bat prestatu zion museoak, euskarazko testuekin. Azkenik, Miaka ikerkuntza-koadernoaren ale berri bat ere argitaratu zen. Formatu digitalean dago, eta webgunean dago hura jaisteko aukera.

Urgull

Urgull Mendiko monumentu-multzoak Donostiako ondarea eta historia ezagutzeko aukera eman zuen. Mendiko ondare-elementuak hiriaren iraganaren lekuko dira. Monumentu-multzoa, gainera, leku pribilegiatuan dago, eta egungo hiriaren ikusmira bikaina eskaintzen du. **Donostiari begira** erakusketak osatu zuen eskaintza -De la Mota Gazteluko garai bateko koarteleetan egin zen-, hiriaren historiari egindako errepaasoarekin, modu hurbilean eta atseginean kontatuta.

2023an, murriztu egin zen museoa irekita egon zen egun kopurua, eta aldaketak egin ziren, bisitaren kalitatea hobetzeko helburuz; besteak beste, terrazara sartzeko ordutegiak eta txandak ezarri zituzten. Ondorioz, murriztu egin zen erakusketatik igaro zen pertsona kopurua ere; 80.000 bisitari inguru egon ziren.

© Oskar Moreno

© Oskar Moreno

© Oskar Moreno

Komunikazioa

2023. urtean, komunikazio sailak publikoarekiko harremanetarako eta, prentsa-oharren, publizitatearen eta promozio-ekintzen bitartez, museoaren proiektuak eta jarduerak ezagutzera emateko kanalak irekita mantentzeko lanean jarraitu zuen.

Aipatzekoa da aurten irudi bereizgarria sortu dela **Erronkak** lan-ildorako; horrela, 12 urtetako ibilbidea indartu eta museoaren alderdi guztietan begirada garaikidea ikusgarriago egin nahi izan da.

Urte osoan zehar garatu zen beste lan bat izan zen webgunea analizatzea eta birplanteatzea, laster hura eraberrituko baita.

Museoko hitzaldi gehienen eduki digitalen eskaintzari ere eutsi zitzaion. Horrela, askotariko gaiet buruzko hitzaldi-gordailu interesgarria sortzen joan zen museoa, publikoaren eskura dagoena.

Urtean zehar, 21 prentsaurreko eskaini zituen museoak (aipatzekoa da intereseko gaiekin eta proiektuekin lotutako beste aurkezpen batzuk ere egin zirela, beste erakunde batzuen eskutik), eta 20 prentsa-ohar bidali zituen.

192.000 bat lagunek erabili zuen webgunea, eta handitzen joan zen sare sozialetako jarraitzaileen kopurua; 24.000 jarraitzaile baino gehiago ditu museoak gaur egun.

Bestalde, 7.500 lagunek baino gehiagok jaso zituzten museoak bere programazioari, bazkideentzako abantailei, hezkuntza-proposamenei eta familientzako jardueretarako buruzko informazioa emateko bidalitako buletin elektronikoak.

Publizitateari dagokionez, publizitate-iragarkiak eta spotak sartu zituen museoak komunikabideetan, batez ere museoaren babesle edo enpresa ongile diren komunikabideekin egindako lankidetzeta-hitzarmenen bitartez -EITB, El Diario Vasco, Berria, Noticias de Gipuzkoa, Gara, Naiz, Hamaika Telebista, Argia- eta, batik bat, aldi baterako erakusketei eta bazkide-kanpainei zabalkundea emateko. Halaber, komunikabide espezializatu eta orokorretarako publizitate-plan bat egin zuen, ikus-entzule potentzialen artean bere jardueraren zabalkundea areagotzeko.

Buletin elektronikoa